

מכללת הרצוג-גויש עזיון
ימי עזיון בתנ"ך
קייץ תשס"ט

ביכ"ד
כיבוש יריחו - טקס דתי או מבצע צבאי 52 **רבת אירנה ארז**

1. רד"ק (פס' ג'): כה תעשה ששת ימים - אין לשאול טעם לסבות הבורא למה היתה התקפה הזאת וטעם שבעה כהנים ושבעה הקפות ושבעה הקפות וטעם התקפה בתרועה להבהיל העם אשר בתוך העיר ותפול החומה תחת'י למען ידעו כל עמי הארץ כי ה' נלחם ליש' לא בחרב ובחנית ומספי' השבע' ידוע סודו אצל מביני מדע וכן שבעה מזובחות וז' פרים וז' אילים והשבעי הוא הנביא' בימים ובחדשים ובשנ':

2. רש"י (שמות יט, א): במשך היבל - כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן סלוק שכינה והפסקת הקול וכיון שאסתלק הם רשאיין לעלות:

רש"י (שם): במשך היובל - בהסתלק שכינה ויפסקו קול השופרות והלפידים:

3. רש"י (יהושע ו, ח): במשך - בתקיעה אחרונה, בהאריך התוקע את הקול

4. רד"ק (יז'): והיתה העיר חרם היא וכל אשר בה - היא שלא תבנה עוד וכל אשר בה שלא יהנה אדם מכל אשר בה ונראה כי הקב"ה אמר לו כן כי יהושע לא אמר דבר כזה מלבד ואף על פי שלא זכר זה הכתוב ימצאו כמותו רבים ורז"ל אמרו כי יהושע אמר דבר זה מרצונו ולא אמר לו הקב"ה אמר יהושע יריחו כבושה תחלה לארץ ישראל ונציאנה תרומה כאשר היא שפופרת חלחה מתחלת עיסתה ועוד אמר יהושע בשבת לכדנו יריחו ושבת קדש שנאמר כי קדש היא לכם כל מה שכבשנו בה יהיה קדש שנאמר קדש לה' אוצר ה' יבא ואף עפ"י כן הקב"ה הסכים על ידו ומניין שהקב"ה הסכים על ידו שנאי' חטא ישראל וגם עברו את בריתי והיה זה אחד מגי' שגורו בית דין שלמטה והסכים הקב"ה עמם:

5. המבדלים בין צו ד' לבין הביצוע של יהושע:

צו ד'	אנשי המלחמה	אין צו לכהנים לשאת את הארון	אין חלוץ	הכהנים בראש	תקיעה רק בפעם השביעית	הסימן לעם הוא השופר	אין צו לחרם
צו יהושע	העם	יש צו לכהנים לשאת את הארון	יש חלוץ ומאסף	כח החלוץ בראש	תקיעה בכל הימים	הסימן לעם הוא יהושע	יש צו לחרם

6. תנאור המעשה:

	צו ד'
הצו של יהושע	יא) וַיִּסַּב אֲרוֹן ד' אֶת הָעִיר הַקָּף פָּעַם אַחַת
	וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיִּלְכְּדוּ בַּמַּחֲנֶה (יב) וַיִּשְׁכְּסוּ יְהוֹשֻׁעַ בְּבִקְר
	וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת אֲרוֹן ד'
	יג) וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת שׁוֹבְלִים לְפָנֵי אֲרוֹן ד' הַלְכִים הַלֹּךְ וְתִקְעוּ בְּשׁוֹפְרוֹת וְהִחֲלוּץ הַלֵּךְ לְפָנֵיהֶם וְהִמָּאֲסֹף הַלֵּךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן ד' הַלֹּךְ וְתִקְוַע בְּשׁוֹפְרוֹת
	יד) וַיִּסָּבּוּ אֶת הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁנַי פָּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ עֲשֶׂת יָמִים: (טו) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּשְׁכְּמוּ כְּעֹלוֹת הַשָּׁחַר וַיִּסָּבּוּ אֶת הָעִיר כְּמִשְׁפָּט הַיָּה שִׁבְעַת פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַחוּמָּה סָבְבוּ אֶת הָעִיר שִׁבְעַת פְּעָמִים: (טז) וַיְהִי בַּפֶּעַם הַשְּׁבִיעִית
תִּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בְּשׁוֹפְרוֹת	
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם הֲרִיעוּ כִּי נָתַן ד' לָכֶם אֶת הָעִיר. (יז) וְהִזְיַתְהָ הָעִיר חֶרֶם הִיא וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ לְד' (טז-יט)	
כ) וַיִּדַע הָעָם	
וַיִּלְכְּדוּ אֶת הָעִיר. (כא) וַיִּחְרְמוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּעִיר...	וַיִּתְקַעוּ בְּשׁוֹפְרוֹת וַיְהִי כִשְׁמַע הָעָם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה
	וַתִּפֹּל הַחוּמָּה תַּחְתֵּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ גֵּדּוֹ

7. מַלְבָּיִים (כב): הַשְּׂאֵלוֹת: לַמְרוּגְלִים אָמַר שִׁיחִיו אֶת רַחַב מִטַּעַם הַשְּׁבוּעָה וַיְהוֹשֻׁעַ (פְּסוּק י"ז) אָמַר כִּי חֲבַבְתֶּם אֶת הַמְּלָאכִים וְאָמַר שְׁלִישִׁית (פְּסוּק כ"ה) חֲחִיהָ יְהוֹשֻׁעַ כִּי חֲבַבְתֶּם אֶת הַמְּלָאכִים וְכִבֵּר אָמַר זֶה:

8. רַשִׁי"י (כג): וַיְבֹאוּ הַעֲרִים הַמְרוּגְלִים - כֹּאן הִיוּ צְרִיכִים זִירוּז, וַנַּעֲשׂוּ כְּעֲרִים זִירוּז, וְבִלְלֵה הִרְאִשׁוּן הִיוּ כְּמִלְאכִים, שֶׁשֶׁמְרוּ עֲצֻמָּן מִן הַעֲבִירָה עִם רַחַב הַזּוֹנָה, לְכַךְ נִקְרָאוּ שֵׁם מְלָאכִים, וְלִכְךָ נִקְרָאוּ אַנְשִׁים, מְלָאכִים, נַעֲרִים

9. אָמַר רַב נַחֲמָן חוֹלְדָה מִבְּנֵי בְנֵי שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הִיתָה כְּתִיב הַכֹּהֵן בֵּן חֲרוּס וְכְתִיב הַתָּם בְּתַמְנַת חֲרוּס אִיתִיבִיהָ רַב עֵינָא סָבָא לְרַב נַחֲמָן שְׁמוּנָה נְבִיאִים וְהֵם כְּהִנִּים יִצְאוּ מִרַחַב הַזּוֹנָה וְאֵלוֹ הֵן נִרְיָה בְּרוּךְ וְשִׁרְיָה מַחֲסִיָּה יִרְמִיָּה חֲלָקִיָּה חֲנַמְאֵל וְשְׁלוֹם רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אִף חוֹלְדָה הִנְבִּיאָה מִבְּנֵי בְנֵיהָ שֶׁל רַחַב הַזּוֹנָה הִיתָה כְּתִיב הַכֹּהֵן בֵּן תִּקְוָה וְכְתִיב הַתָּם אֶת תִּקְוָה חוּט הַשְּׁנִי אָמַר לִיָּה עֵינָא סָבָא וְאָמַר לֵה פְתִיא אוֹכְמָא מִינֵי וּמִינֵךְ תַּסְתִּיִּים שְׁמַעְתָּא דְאִיגִירָא וְנִסְבָּה יְהוֹשֻׁעַ (מְגִילָה יד ע"ב)

10. רבי שמואל בר חמני פתח ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם (במדבר ל"ג י"ח). אמר הקב"ה לישראל לישאר לך בני ישראל כי החורם תחרימם החתי והאמורי וגוי (דברים כ"ז) ואתם לא עשיתם כן אלא ואת רחב הזונה ואת בית אביה ואת כל אשר לך החיה יהושע (יהושע ו' כ"ה) הרי ירמיה בא שהוא מבני בני של רחב הזונה ועושה לכם דברים לשיכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם (במדבר שם) [לפיכך צריך הכתוב לומר דברי ירמיהו (מדדש זוטא איכה פרשה א', לד)]

11. תצלת רחב :

צו יהושע לכל ישראל (ויקרא)	צו יהושע למרגלים (בב-כג)
כי החבאתה, כי החביאה	כאשר נשבעתם לה
יהושע הוא המחיה	המרגלים הם המחיים
מלאכים אשר שלחתו, אשר שלח יהושע	אנשים/עוברים מרגלים
חחיה	הוצאה
רחב הזונה	האשה הזונה
בקרב ישראל	מחוץ למחנה ישראל

12. השוואה - לוט ורחב :

לוט (במשניות י"ט)	רחב (יהושע ב' י')
איש כשר אחד בכל העיר - לוט	אשה כשרה אחת בכל העיר - רחב
שני ימלאכים מגיעים לעיר ונרדפים	שני ימלאכים מגיעים לעיר ונרדפים
האיש מונן על שני המלאכים מפני מבקשי רעתם	האשה מוננה על שני המלאכים מפני מבקשי רעתם
האיש בתמורה לכך ניצל מעונשה של העיר	האשה בתמורה לכך ניצלת מעונשה של העיר
(א) ללוט ישב בשער סדום	והחומה היא יושבת
(ד) סָרָם יִשְׁקָבוּ וְאִנְשֵׁי הָעִיר אֲנָשֵׁי סְדוֹם נִסְפוּ עַל הַבַּיִת	(ו) הִקְפַּח טָרָם וְהָיָה עֲקֻתָּהּ עֲלֵיךְ וְעַל הָעָם
(ה) הוֹצִיאֵם אֵלָיו וְנָדְעָה אֹתָם	(ו) הוֹצִיאֵה אֵת שְׁנֵי הַטְּוֹנָאִים וְפָסְפְּסוּ
(ח) פִּי עַל פִּי בָאוּ בְּצֶל כְּנָתִי	(ז) פִּי בָאוּ עֲלֵי שְׁלֵשֵׁי אֵת שְׁנֵי הַטְּוֹנָאִים וְפָסְפְּסוּ
(ו) וַיִּצְא אֲלֵהֶם לֹט הַפְּתִיחָה וְהִזְלִת סָרָם אַחֲרָיו	(ח) וְהִקְפַּחְתָּ מֵהַטְּוֹנָאִים אֶת שְׁנֵי הַטְּוֹנָאִים וְעָלֶיךָ לָהּ
(יב) חָתָן וְכַנָּז וְכַנָּז וְכַנָּז לֹךְ בָּעִיר וְלֹךְ בָּעִיר הוֹאֵה מִן הַפְּתָקוֹם	(י) כִּי, ב'... וְעִשְׂתֶּם גַּם אִתְּם עִם בֵּית אָבִי וְעִתְתֶּם לִי אוֹת אֶתְּמַת : (והתקטתם את אבתי...)
(יט) הִנֵּה נָא מָצָא עֲבָדְךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וְתִפְדֶּל חֲסִידְךָ אֲשֶׁר עִשְׂתִּיתָ עִמָּי לְהַחְיִית אֶת נַפְשִׁי	(כ) כ'... וְעִשְׂתֶּם גַּם אִתְּם עִם בֵּית אָבִי וְעִתְתֶּם לִי אוֹת אֶתְּמַת : (והתקטתם את אבתי...)
(טו) וַיִּצְאֵהוּ וַיַּנְחֵהוּ מִחוּץ לָעִיר :	(כ) כ'... וְעִתְתֶּם גַּם אִתְּם עִם בֵּית אָבִי וְעִתְתֶּם לִי אוֹת אֶתְּמַת : (והתקטתם את אבתי...)
(כד) ר'י המסיר על סדום ועל עמקה נאש מאת ד' מן השמים :	(ו) כ'... וְעִתְתֶּם גַּם אִתְּם עִם בֵּית אָבִי וְעִתְתֶּם לִי אוֹת אֶתְּמַת : (והתקטתם את אבתי...)

